

Historische data, mogelijkheden en moeilijkheden bij geografisch onderzoek

Elger Heere

Universiteit Utrecht

Faculteit Geowetenschappen Departement Sociale Geografie en Planologie

Historische data

- Wat voor historisch-geografische informatie is er?
- Kwaliteit van historisch-geografische informatie
- Infrastructuur: waar vind ik data?
- Het gebruik van historisch-geografische data in een GIS

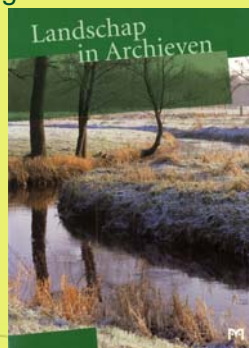
Universiteit Utrecht

Faculteit Geowetenschappen Departement Sociale Geografie en Planologie

2

Wat voor historisch-geografische informatie is er?

Kaart	21
Tekstdocumenten	7
Bouwbestek / ontwerpen	3
Luchtfoto	2
Prentbriefkaart	2
Prenten	2
Adresboek	1
Kohier- / veldboeken	1
Overigen	3

Universiteit Utrecht

Faculteit Geowetenschappen Departement Sociale Geografie en Planologie

3

Kaarten

Kaartboek van
Voorne, 1696

Universiteit Utrecht

Faculteit Geowetenschappen Departement Sociale Geografie en Planologie

4

Tekstdocument

28-02-1675

Henderick van Eeck en zijn vrouw Neeltje Gerrits, eerder weduwe van Huygh Cortelaen, transporteren aan Teunis Gorsman, secretaris van Nieuw-Helvoet, 5 gem. 62 r. land in de Grootenhoek nrs. 14 en 25, in gebruik bij Pieter Jacobse Meckje in 1675 en 1676 voor 15 g. per jaar, voor 800 car. g. contant.

Uit: Transportregister, Ambacht Nieuw-Helvoet

Universiteit Utrecht

Faculteit Geowetenschappen Departement Sociale Geografie en Planologie

5

Prenten

Batavia, 1735, I. Tirion

Universiteit Utrecht

Faculteit Geowetenschappen Departement Sociale Geografie en Planologie

6

Prentbriefkaart

Duinen bij Heemstede, ca. 1910

Universiteit Utrecht

Faculteit Geowetenschappen, Departement Sociale Geografie en Planologie

7

Adresboek

14 J. M. Fijnenberg	31 J. B. van der Hoeven
14 W. J. Fijnenberg	33 J. van Vollenhoven
15 J. Wildeman	
Langestraat.	
1 A. J. van Zalingen	33 G. G. Veenendaal
1 Mej. E. M. v. Beek	35 Wed. B. F. J. Luijck
3-5 M. W. F. de Jong	35 S. de Jonge Mulock
3-5 Mej. G. A. J. v. d. Sluis	Houwer
7 R. J. van Eimeren	37 J. A. J. Lohmann
7 M. Vink	37 J. B. Lohmann
7 J. I. Heijne	37 B. Braan
9 L. H. G. Ittmann	37 H. Willemsen
11 W. Claes	39 Filiaal van Albert Heijn
13 I. de Wolf	39 J. J. Wisse
13 A. de Wolf	39 P. Dirkmaat
13 L. Klein	39 C. M. van Walen
15 A. Smeitink	41 Firma B. A. v. Ruijven & Zn.
17 Wed. M. v. d. Bosch	41 R. J. van Ruijven
17 J. N. v. d. Bosch	41 B. A. van Ruijven

Fragment adresboek Amersfoort, 1^e helft 20^e eeuw.

Universiteit Utrecht

Faculteit Geowetenschappen, Departement Sociale Geografie en Planologie

8

Veldboek

Veldboek Voorne, 1673 – ca. 1800

Universiteit Utrecht

Faculteit Geowetenschappen, Departement Sociale Geografie en Planologie

9

Kwaliteit van historisch-geografische informatie

- Klassificaties van Koeman
- Nauwkeurigheden van Blakemore & Harley

Universiteit Utrecht

Faculteit Geowetenschappen, Departement Sociale Geografie en Planologie

10

Klassificaties van Koeman

Welke rol speelt de kaart als bron, in verhouding tot andere bronnen?

7 niveaus:

1^e niveau: oudste of enige bron

7^e niveau: geen enkele bewijskracht.

Universiteit Utrecht

Faculteit Geowetenschappen, Departement Sociale Geografie en Planologie

11

Vinland map, 15^e eeuw (?)

12

Nauwkeurigheden van Blakemore & Harley

- Geometrische nauwkeurigheid
- Chronometrische nauwkeurigheid
- Topografische nauwkeurigheid

Universiteit Utrecht

Faculteit Geowetenschappen, Departement Sociale Geografie en Planologie

13

Geometrische nauwkeurigheid

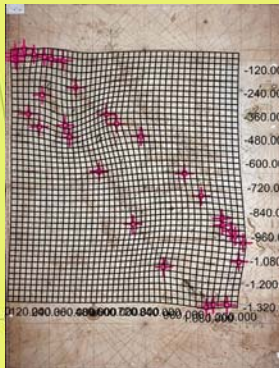
MapAnalyst

Javazee, 17^e eeuw

grafie en Planologie

14

Geometrische nauwkeurigheid

MapAnalyst

Javazee, 17^e eeuw

grafie en Planologie

15

Chronometrische nauwkeurigheid

Kaart van het
Hoogheemraadschap
Delfland door N. en
S. Cruquius, 1712

16

Topografische nauwkeurigheid

Jacob van der Ulft,
1657

17

Topografische nauwkeurigheid

Honselersdijk,
Floris Balthasarsz.
Van Berckenrode,
1629

18

Infrastructuur

- KICH
- WatWasWaar
- Diverse beeldbanken
- Flickr

Universiteit Utrecht

Faculteit Geowetenschappen, Departement Sociale Geografie en Planologie

19

KICH

20

WatWasWaar

21

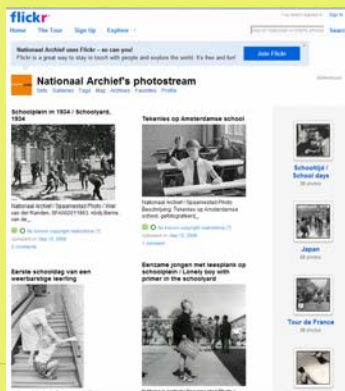
Diverse beeldbanken

22

Flickr

Nationaal Archief

23

Het gebruik van historisch-geografische data:

Case-study: de combinatie van bronnen in een GIS

Voordeel GIS: integrale benadering diverse bronnen, op dezelfde schaal.

Universiteit Utrecht

Faculteit Geowetenschappen, Departement Sociale Geografie en Planologie

24

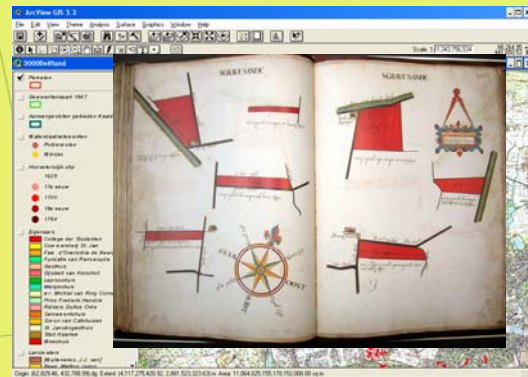
Nadeel GIS: vind nog maar moeilijk zijn weg in de historische wetenschappen

Weet niet welk systeem het beste is voor mijn werk	14
Software is te duur	5
Gedelegeerd aan anderen	4
ik wil er gebruik van gaan maken in de komende jaren	4
Software is te ingewikkeld	3
ik werk nog slechts marginaal (gepensioneerd)	2
nog geen goed zicht op de mogelijkheden	2
Nog niet aan toe gekomen	2
geen ervaring mee	1
geen tijd om 't uit te zoeken	1
ik vermoed dat het niet bestaat voor mijn periode en gebied van onderzoek	1
ik weet niet zeker of een gis nuttig is	1
kaarten moeten nog georefereneerd worden	1

Universiteit Utrecht

Faculteit Geowetenschappen, Departement Sociale Geografie en Planologie

Combinatie van bronnen in een GIS

Conclusies:

Data paradox:

Grote hoeveelheden data maken het makkelijker vraagstukken op te lossen.

Maar de kans op fouten wordt ook groter

Universiteit Utrecht

Faculteit Geowetenschappen, Departement Sociale Geografie en Planologie

Combinatie van bronnen in een GIS

Conclusies:

Werkproces:

- Bronkritiek vindt pas plaats wanneer de uitkomsten van de opdracht onverwacht zijn
- Tweede testgroep: helemaal geen bronkritiek, maar komen met nieuwe vragen!

Universiteit Utrecht

Faculteit Geowetenschappen, Departement Sociale Geografie en Planologie